

De Pyramide

MUZIEKWIJZER

PRIMAIR ONDERWIJS EN OPLEIDINGEN

Artikelen

- Impuls voor muziekonderwijs: subsidie voor basisscholen
- Het leerorkest 'avant la lettre' op Texel
- Kinderen in Eerbeek maken muziek
- Liedjesfestival: Kinderkwèk

Liedbijlage

Nieuwe liedjes!

Lessen

Voor VVE en basisschool

A photograph of two young children, a boy and a girl, sitting on chairs in a music classroom. The boy on the left is wearing a dark blue long-sleeved shirt and is playing a brass instrument, possibly a trumpet or trombone. The girl on the right is wearing a purple t-shirt with the text 'HABOUR' and 'SL' visible, and is also playing a brass instrument. The background shows a yellow door and some musical equipment.

Culturele instelling en basisscholen: aantrekkelijke kruisbestuiving

In de nieuwe regeling Impuls Muziekonderwijs (zie ook artikel op pagina 10) staat samenwerking centraal; samenwerking tussen basisschool en lokale of regionale culturele instelling. Dat dit voor de muziekles heel goed kan werken, tonen verschillende praktijkvoorbeelden aan. Zoals KIEMM in Eerbeek, of de IMV-lessen die Artex-Texel op basisscholen geeft in het kader van een langere leerlijn muziek. Beide initiatieven bestaan al geruime tijd.

Kinderen in Eerbeek Maken Muziek

“Waarom wilden we eigenlijk dat alle kinderen in elk geval een tijdlang op school les krijgen op een muziekinstrument?” De muziekdocenten in Eerbeek die deze lessen gaven, zagen zich gedwongen die vraag stellen. Want de kinderen in Eerbeek die binnen school instrumentaal muziekonderwijs kregen, bleken hun motivatie snel te verliezen. De docenten vonden een antwoord. Een instrumentale muziekdidactiek gebaseerd op ontdekken en creëren.

Suzan Lutke

KIEMM in de klas
Foto: Paula Rozendal

Toen ik 6 was, leerde mijn vader me blokfluit spelen. Ik vond het vreselijk. Wilde de liedjes altijd op mijn eigen manier spelen, en mijn vader stopte me altijd al na twee maten omdat er 'iets' 'anders' moest. Het ging me nooit snel genoeg. Bovendien gaf de blokfluit mij niet genoeg ruimte om alles wat ik van binnen voelde en wilde laten horen tot uiting te brengen. Mijn vader speelde zelf saxofoon in een band. Dat leek me wel wat. Toen mijn vader dan ook een jaar later vroeg of ik wellicht saxofoon wilde leren spelen wist ik niet hoe snel ik ja moest zeggen.

En zo geschiedde. Ik kreeg les en speelde al na een jaar in het jeugdorkest. Daar gebeurde de magie. Ik weet nog heel goed dat we Music van John Miles speelden. Dat heeft vast niet zo goed geklonken gezien de onregelmatige maatsoorten die dit stuk rijk is... maar toch... ik vloog muzikaal! Samen met alle kinderen om me heen werd ik opgetild door de ongrijpbare schoonheid van muziek. Ik begreep iets wat ik nog niet kon navertellen.

Impulsen voor muziek op de basisschool

Toen onze huidige koningin, toen nog prinses Maxima, 40 werd, bleek zij het roerend eens met mijn ervaringen. Zij besloot dat haar cadeau aan Nederland zou zijn om meer kinderen op de basisschool de gelegenheid te geven om met samen muziek maken in aanraking te komen. Daartoe nam ze in samenwerking met het Oranjefonds het initiatief om geld vrij te maken voor verenigingen die 'iets' wilden gaan doen met muziek op de basisschool: Kinderen Maken Muziek. In september 2015 is de derde ronde van start gegaan.

Dat is niet de enige beweging als het gaat om muziekonderwijs op de basisschool. In november startte de Impuls Muziekonderwijs, een regeling van het Fonds voor de Cultuurparticipatie. (Zie artikel op bladzijde 10) Deze beide regelingen hebben een zelden in Nederland vertoonde beweging op gang gebracht van instellingen en scholen die er steeds meer en beter over nadenken hoe ze de kinderen binnen de school muzikaal kunnen ontwikkelen. Van Twente (Triple B: Borne Blaast Basic) tot Utrecht (De muziekroute), van Purmerend (Kampioen gaat Crescendo) tot Balk (De Muzyk giet oer de Marren).

Kinderen in Eerbeek Maken Muziek

In Eerbeek waar ik tegenwoordig woon, kwam *Kinderen In Eerbeek Maken Muziek* (KIEMM) van de grond. Het initiatief kwam van Eendracht Eerbeek, de fanfare waar ik mijn roots heb liggen. Het idee borrelde al langer. De ons gelukkig toegekende subsidie maakte het mogelijk om ook werkelijk aan de slag te gaan. De kick van het samenspielen vormde het uitgangspunt voor de lessen die we wilden gaan geven op alle vijf de basisscholen in het dorp. Deze januari starten we met ons vijfde seizoen.

Bij KIEMM krijgen alle kinderen van één klas tegelijkertijd les. De docent geeft dus les aan een groep van ongeveer 25 kinderen op trompetten, bugels en baritons. In eerste instantie werkten we met een methode voor groeps onderwijs. Maar al gauw stuitte we op een gebrek aan motivatie bij veel leerlingen. Daar sta je dan met je droom.

Als je muziekonderwijs aanpakt alsof je een orkest voor je hebt, dan ben je in de kern op een directieve manier aan het lesgeven. Immers, er is een dirigent die voor het grootste deel bepaalt wie wat op welk moment gaat spelen. Bovendien: de kinderen die via KIEMM muziekles krijgen, krijgen die lessen als onderdeel van hun curriculum op school. Niet omdat ze er zelf voor kozen. Het doel van lessen op school is daarmee dus anders dan het doel van reguliere lessen bij de fanfare of op de muziekschool, waar kinderen er zelf voor kiezen om een bepaald instrument te leren bespelen.

Slotconcert in de Bhoele te Eerbeek.
Foto: Erik Rozendal

'Wat' in plaats van 'Waarom'

In Eerbeek maakten we die eerste keer de fout om te beginnen bij de vraag: 'Wat willen we de kinderen leren?' (noten spelen uit een boek). Al snel bleek dat dus helemaal niet aan te sluiten bij de behoefte van de leerlingen. We moesten opnieuw gaan nadenken: waarom wilden we eigenlijk dat alle kinderen op school gedurende een deel van hun schoolcarrière les krijgen op een instrument? Als we dat wisten konden we terug naar de Wat?-vraag.

Het antwoord voor ons allemaal was direct helder. De insteek vanuit samenspel zal kinderen een ervaring geven die ze niet snel zullen vergeten. Die overtuiging én ervaring deelden we allemaal. Wat we ook gingen doen, het moest leiden tot samenspel.

We wilden ook heel graag de leerling centraal zetten zodat hij gemotiveerd zou raken voor muziek. Bovendien wilden we graag dat leerlingen in groepen zouden samenwerken en elkaar zouden helpen. De tools die wij als fanfare in handen hadden om leerlingen te leren samenspelen bleken niet toereikend te zijn voor deze nieuwe situatie. We hadden niet de tijd, of het geld om leerlingen in kleine groepjes veel aandacht te geven om de kneepjes van het vak te leren. En dus moesten we iets anders verzinnen. Als we nu eens niet vanuit ambacht dachten maar vanuit verbeeldingskracht? En daar was ons antwoord.

Het roer om

Vanaf toen zijn we het rigoureus anders gaan doen. We zijn met allerlei eigen materiaal aan de slag gegaan. Soms met noten, vaak met grepen. We hebben de leerlingen kort de basisprincipes van het bespelen van de instrumenten bijgebracht, en hebben ze verder verwezen naar een aantal instructievideo's op onze website. In de les zijn we met kinderen aan de slag gegaan met creatieve opdrachten. Improviseren, componeren, elkaar naspelen, muzikale imitatiespelletjes, samen grooves bouwen. Soms speelden we met zijn allen op het gehoor stukjes van bekende liedjes na. MIEKE HEEFT EEN LAMMETJE maakte plaats voor het refrein van HAPPY en UPTOWN FUNK.

Op de jaarlijkse afsluiting van KIEMM spelen tegenwoordig alle scholen een eigen compositie. De klassen werken zelf, in de klas, aan deze compositie. Eerst verzinnen de kinderen in groepjes eigen muzikale ideeën. De groepjes laten dit aan elkaar horen en werken de meest aansprekende ideeën verder uit. Samen met de docent bouwen de kinderen van alle muzikale ideeën één compositie. Op de dag van de uitvoering speelt elke klas een uur lang samen met een band. De klas vertelt dan aan de band hoe hun muziek begeleid moet worden. Wat doet de drum? En de bas? Wat is de sfeer van de compositie? Dat kan tot van alles leiden. Een compositie waar we van de begintune van Rocky naar een soundscape gaan met mondstukken aan tuinslangen die rond draaien. Afgelopen jaar hadden we zelfs een echte battle tussen twee trompettisten die hoog konden spelen en samen om de beurt lieten horen hoe hoog wel niet. Kinderen die al een instrument spelen ondersteunen de anderen en genereren allerlei nieuwe ideeën.

Trouw aan de droom

Elk jaar weer zijn we verbijsterd als we zien en horen wat er gebeurt als je de verbeeldingskracht van kinderen de ruimte geeft. Er zit al heel veel muziek in kinderen. Door ze een instrument en een open opdracht te geven en ze goed te begeleiden (zowel muzikaal als pedagogisch) kan deze muziek tot bloei worden gebracht. Het mooie is dat er dan bij kinderen een steeds grotere behoefte ontstaat om het instrument beter te leren beheersen. Dan is er een leervraag, en dan is er ook motivatie om samen een stap verder te zetten in het werkelijk leren bespelen van het instrument. Maar dat is niet waar het ons in eerste instantie om gaat. Het is ook nooit de bedoeling geweest om de fanfare van nieuwe leden te voorzien. Wij proberen een sfeer te creëren waarin het weer normaal is om muziek te maken. Nu horen we van de leerkrachten van de scholen dat de kinderen niet kunnen wachten totdat KIEMM begint. Dat maakt ons blij. We wilden alle kinderen in Eerbeek in ieder geval één periode in hun leven de kick laten ervaren van het samen muziek maken. We hebben geleerd dat dat niet hoeft op de manier waarop de fanfare dat aanpakt in Eerbeek, en dat dat ook helemaal niet verstandig is. Het doel van KIEMM is dus niet direct het ambachtelijk leren bespelen van een instrument, maar het wakker maken van de verbeeldingskracht en het laten ervaren hoe je muziek kunt gebruiken om uiting te geven aan alles wat jij meemaakt. Dat inzicht heeft gemaakt dat we in Eerbeek in de les steeds weer op zoek zijn naar leerlinggestuurde werkvormen, met veel mogelijkheden tot samenwerking en vanuit de verbeelding van de leerling. Dat maakt een wereld van verschil. Nu zien we glinsterende ogen, horen we muzikale ideeën, voelen we het enthousiasme.

Daarvan droomden wij 4 jaar geleden.

Suzan Lutke traint en verbindt musici, kunstenaars en leerkrachten, zodat zij samen een leeromgeving kunnen creëren waarin kinderen de beste versie van zichzelf kunnen worden. www.lutkelinkt.nl